VANDA ŠEGA

POLOVICA DVOJINE

1857

Roman

Vanda Šega
POLOVICA DVOJINE

Vanda Šega
POLOVICA DVOJINE

© Celjska Mohorjeva družba, 2022
Vse pravice pridržane.

Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa,
ki ga sofinancira
JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-311.2

ŠEGA, Vanda
Polovica dvojine / Vanda Šega. - Celje : Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba, 2022

ISBN 978-961-278-519-2
COBISS.SI-ID 59463427

VANDA ŠEGA

POLOVICA DVOJINE

1857
Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

Nekatere stvari zamrznejo v času. Nič jih
ne more premakniti, spremeniti, oskruniti.
Samo spomin jih sme obiskati. Kadar koli.
Potihoma. Nežno. Spoštljivo.

Slike in prizori nimajo datumov, niso
v sosledju časa, niso negativ res videnega.
So blodnje vsega, kar je.

Preteklost nikoli ne spreminja sedanjosti,
lahko pa te sedanjost osvobodi preteklosti,
da zmoreš drug in drugačen v prihodnost.

1

Anica in Martin

»Če bo hčerka, bo Elizabeta,« je dejal, jo podržal za nadlaket in se ji zagledal v oči. Ker je bila tiho, je odpel gumb na svojem plašču, jo s polovico prednjega dela ovil čez njen plašč in tesno privil k sebi.

Morda sta Anica in Martin stopala skozi pasažo pred kinom Komuna, in če takrat pasaže sploh še ni bilo, sta se objela nekje na Nazorjevi ulici, ko sta izstopila iz kina Union.

»Elizabeta,« je ponovila tiho, kot bi želela slišati, kako ime zveni.

»Elizabeta, všeč mi je,« je vedro ponovila, »a bova še malo razmislila, kajne?«

Pokimal je in se ji toplo nasmehnil.

Ga je navdušila Elizabeta Bavarska, avstrijska cesarica in madžarska kraljica, ki so jo klicali Sissi? Bila je lepa, izredno pogumna, pa tudi uporniško svojeglava. Si je želel ženske, ki mu bo sledila in ga morda nekoč prekašala v njegovi požrešni vedoželjnosti? Si je želel, da bi bila močna, malo naduta in trmasta, kar je pogrešal pri Ani?

Da bi ga očarala Elizabeta II., britanska kraljica, ki je takrat štela nekaj čez štirideset let, je malo verjetno, ne pa nemogoče.

Še najverjetneje je, da je imel v mislih Elizabeth Taylor. O njej se je veliko pisalo in govorilo. Tudi pri nas je bilo mogoče videti Brezupno ljubezen pa Kleopatro in film Kdo se boji Virginije Woolf. V vseh je bil ob njej Richard Burton, njena velika, nora, divja, večna ljubezen. Morda ga je očarala z vlogo v kultnem filmu Mačka na vroči pločevinasti strehi. V vseh je bila božanska, milina za moške oči!

Ona je morda pomislila na teto Pavlo, ki jo je klicala teta Pavli, še pogosteje pa kar teta Pavi.

Teta Pavla je bila dvanajst let mlajša sestra Aničine mame. Pri sedemnajstih so jo dali v uk v Ljubljano, k Šestici, da bi se izučila za kuharico. Rekli so, da za dve leti.

Tam je spoznala Ota.

Neke srede, ko je bila gostilna zaprta, jo je povabil na sprehod. Hodila sta mimo rožnih gredic v parku, šla čez Rožnik in vse do Dravelj. Presenetil jo je, ko jo je povabil skozi vrtna vrata na velik travnik in po potki do hiše. Njegove hiše.

Oto je bil vdovec, brez otrok. Dolgo je moral hoditi k Šestici in čakati na ukradene poglede in skrivaj izmenjane besede z mlado kuharico Pavlo, preden je dovolila, da sme z njo na Notranjsko, da očeta poprosi za njeno roko.

Po dveh letih uka se Pavla ni vrnila domov, ampak se je kot Otova žena preselila v Dravlje, v hišo z velikim vrtom, njivico in sadovnjakom. Hiša je z mlado gospodinjo zacvetela. Ob spoštljivem in ljubečem možu je Pavla našla dom, ne pa popolne sreče. Oto tudi v drugo ni dočakal potomca. Ni jima bilo dano. Umrl je zaradi pljučnice, kot leta pred tem njegova prva žena.

Teta Pavla je ostala sama, z odprtim domom in srcem za sorodnike in prijatelje.

Ko sta se Anica in Martin kasneje z družino preselila v novo hišo, jih je teta Pavla pogosto obiskovala, bila za kak dan varuška in gospodinja, potem pa se je s kolesom spet vrnila v svoj raj v Dravljah. Posebno veselje je imela tudi z njihovim vrtom in rožami na oknih, saj ji je Anica ta opravila z veseljem prepuščala. Martin se je le šalil, ko je včasih rekel, da se je novo naselje oziroma ulica, ki je vodila mimo niza novo nastajajočih domov, imenovala po njihovi hiši – Cvetlična ulica. Za teto Pavlo je bila to izjemna pohvala. Še skrbneje je vzgajala nove vrste vrtnic, dalij, krizantem in okenskih rož, ki jih drugje še niso imeli. Poznala je branjevke s tržnice in se z njimi posvetovala o tem ali onem semenu, o tej ali oni sadiki, kdaj pa se je tudi s kolesom odpeljala do Most, Viča in Rožne doline, da si je ogledala druge vrtove in balkone ter dobila zamisli in sadike za svoj in njihov dom.

Morda je Anica pomislila nanjo. Kdove?

Martin je mislil na Elizabeth.

Ko sta stopila iz temnega arkadnega prehoda na svetlo, ju je pričakala zima. V uri ali dveh, ki sta ju preživela ob filmu, je zunaj zapadel sneg. Lep, čist. Še je močno snežilo, da so ostajale na ulici le redke stopinje, pogreznjene v svež bel puh. Ulica je bila tiha in nedolžno bela.

Morda sta stopala proti Miklošičevi ulici in po njej do Prešernovega spomenika. Vse je bilo v belem. Onadva pa sta šla, kot da ni nikogar drugega na cesti, počasi čez Tromostovje in ob Ljubljanici do njunega doma, velike najemniške sobe na Opekarski ulici, ki je bila njuna spalnica, kuhinja, kopalnica in atelje v enem. Bila je vse, kar sta imela, vse, kar sta potrebovala. Premogla sta toliko ljubezni, da ju je grela in hranila v trenutkih, ko zaradi kreditov ni bilo kaj dati v lonec.

Ob Prešernovem spomeniku sta postala. Ona je nagnila glavo, da so ji na obraz sedale snežinke, se zagledala v osvetljeno frančiškansko cerkev in rekla:

»Če bo sin, bo pa Miklavž!«

Martin se je zasmejal. To ime mu ne bi prišlo na misel. Takrat so bili v modi Tomaži, Matjaži, Borisi, Maje in Vesne.

»Ko bo majhen, ga bova klicala Mik ali pa Niko, morda Nikolaj, mar ne zveni mogočno …«

Utihnila je in še vedno zrla v razsvetljeno cerkev pred njima. Je resno razmišljala o Miklavžu? Je bila to le igra v njenih bistrih možganih, ki jih je brusila z branjem novih in novih knjig, kar sta narekovala učiteljski poklic in njena vedoželjnost? Morda pa ji je sneženje v misli priklicalo kak davni zimski večer, ko je v pehar na kuhinjskem oknu dobri mož z brado položil jabolka, orehe, doma spleten šal ali rokavice in punčko iz cunj. Kdove.

»Všeč mi je Nikolaj,« je rekel on. Kot Kopernik, Tesla ali Rimski-Korsakov. Ali pa Miklavž, dobrotnik z mrzlega severa, ki je obiskoval in obdaroval tudi revne otroke in jim lesena, doma izrezljana darilca puščal na pragovih hiš, odetih v visok sneg.

»Ja, všeč sta mi tvoja Miklavž in Nikolaj, sedaj pa urno stopiva do doma, da se ne prehladiš,« je rekel odločno, jo tesno stisnil k sebi in zasukal proti nadaljevanju poti.

Sredi nabrežja je naenkrat ustavil korak, se zagledal vanjo in ji otrl snežinke z las.

»Kaj pa, če bi bil Maj?« se je namuznil in zasmejal. »Maja se rodijo Maje in Maji, se ti ne zdi?«

Čakal je njen odgovor.

Le privila se je k njemu in rekla: »Martin, mislim samo

še na čaj in toplo posteljo, ne počutim se dobro, slabo mi je.«

Objel jo je z obema rokama in z ustnicami posesal sneg, ki se je topil na njenem čelu.

Stopala sta v belo, čisto, nedolžno pokrajino ob reki, ljubeča, še vedno otroka, ki čakata svojega otroka, da ju naredi odrasla, da ju naredi starša.

❄ ❄

Zadnji petek v marcu bi morala biti pomlad. Pa se je megla plazila po strehah, kot bi coprnice pozabile pregnati zimo. Sem in tja je prineslo osamljene snežinke, ki so v vlažnem mrazu ohranile svojo filigransko umetelno podobo.

Ko je z visoko dvignjenim ovratnikom svojega edinega plašča naglo stopal proti domu, si je zamišljal, kako bo sedel ob njej, ona bo pletla, poslušala bosta radio in si pripravila lonček vročega kakava, ki je, odkar *sta bila* noseča, postal njuna priljubljena razvada.

Pod plaščem je stiskal steklenico mleka, ki mu jo je po sodelavcu vsak dan poslala Aničina teta Pavla. Ne da bi Pavla to kdaj izrekla, se je obotavljaje in oprezno skušala vtihotapiti v vlogo Aničine mame in tako nadoknaditi nekam globoko potisnjeno praznino, ki se je naselila z odhodom njene sestre Angelike.

Je samotnost v starosti drugačna kot takrat, ko si mlad, sta se včasih spraševala, ko se je kako sobotno dopoldne pripeljala s kolesom do njiju, s košaro, privezano na prtljažniku zadnjega kolesa.

»Pa ja ne bosta kupovala zelenjave, če raste doma,« je rekla z gospodinjsko odločnostjo in vanjo skrila skrb in radovednost, kako je z mladima dvema, kot jima je rada rekla.

V košari so bili mlada čebula, prve glavice zelja, pa stročji fižol, prvi nakopani krompir, rdeča pesa, peteršilj in bazilika ter vedno še kakšen jajček, za moč. Pozimi jima je poslala mleko, hlebček domačega masla in štručko mlečnega kruha, ki je v osmih urah odišavil vso pisarno, kjer je takrat delal.

Ko je vstopil, ga je objel topel, sladek vonj po kompotu iz jabolk in suhih sliv, z značilnimi klinčki in cimetom za aromo.

Sedela je in pletla. Na polici ob postelji je že čakala odejica iz belih in zelenih kvadratov, na njej pa zeleni copatki. Za vse ostalo je bil še čas. Tako sta vsaj mislila.

Pa se je kmalu pokazalo, da ju čas prehiteva.

»O, ko bi zdajle prišla teta Pavla,« je rekla Ana in opiraje vstala.

Ni mu prišla naproti, ko si je slačil plašč in sezuval premočene škornje.

»Upočasnila si se,« se je želel pošaliti in se zagledal v njen veliki trebuh, ki jo je vlekel navzdol, česar do danes še ni opazil.

»Kaj bi dala, da bi bila tu teta Pavla,« je ponovila, in vedel je, kaj to pomeni.

Brez kompota s cimetom in klinčki, brez vročega kakava s svežim mlekom in brez culice za dojenčka ju je sosed Filip odpeljal na Ulico stare pravde.

Nekaj ur kasneje, ko je ura že začela odštevati minute zadnjega marca, je bilo nosečnosti konec.

Ni se rodil Miklavž, kot si je želela ona, ne Elizabeta, kot je sanjaril on.

❄ ❄

Sprehajal se je po ozkem hodniku, od vhodnih do nihajnih vrat, skozi katera ni smel stopiti. Pod vhodnimi

vrati je ostro rezal mraz, zato je stopal cikcak po linolejskih ploščicah, ki so se na robovih škrbasto luščile.

Mrzle minute so bile dolge in mračne kot hodnik, po katerem je nemirno stopal, tesnobne kot misli, ki so ga nenadoma ujele nemočnega, nepripravljenega, izgubljenega. Vedel je, da se mora na rojstvo pripraviti. Skupaj sta brala knjige in članke o dojenčkih, o previjanju, dojenju, kopanju. Potem se je vse zgodilo iznenada, nekaj tednov prezgodaj. Namesto v pomladnem soncu, tam nekje ob koncu aprila ali v prvih dneh maja, se je vse zgodilo že konec marca, ko so še tiho naletavale osamljene snežinke. Na ozkem hodniku je spala tišina. Le vonj, zajeden v obledeli belež, je pričal, da so linolejske ploščice pod njegovimi škornji tla bolnišnice, kjer neki neznani ljudje pregledujejo telo njegove Ane.

Zaznal je korake, ki se jim nikamor ni mudilo, so pa prihajali bliže, jasneje, glasneje. Bela postava se je z ramo naslonila na krilo nihajnih vrat, da so se za reženj drobne postave odmaknila.

»Vi ste gospod …« je rekla medicinska sestra, še vedno z masko na ustih in lasmi, skritimi pod sestrsko čepico.

»Martin Semé,« je rekel naglo in stopil proti njej.

»Je gospa Ana vaša žena?« je vprašala z uradniško logiko.

»Ja,« je rekel naglo, čeprav mu je srce razbijalo od zmede.

Zakaj me sprašuje o teh formalnostih, si je morda mislil. *Poročila se bova, kadar bova midva želela. Ženska zmešana, saj nisem na matičnem uradu …*

Je morda brala njegove misli ali le zavlačevala pomemben trenutek?

»Dobili ste dve deklici,« je končno izdavila svoje poslansko sporočilo. »Z njima je vse v redu. Čestitam!« Ni

mu segla v roko. »Obiski so ob dveh popoldne. Za par minut,« je še dodala in že so za njo zapihala nihajna vrata.